

ORNITOFON

Detel in luknje na fasadah hiš

// Jernej Figelj

V Sloveniji gnezdi devet vrst detlov in žolne. Te sicer gozdne ptice srečamo tudi v kulturni krajini in v naseljih, če je le dovolj dreves. Najštevilčnejši in najbolj razširjen je veliki detel (*Dendrocopos major*). Tako kot drugi detli in žolne je primarni duplar, ki si sam izdolbe duplo, v katerem gnezdi ali spi. Nekateri detli za svoje dejavnosti radi izberejo fasade hiš, najraje tiste iz stiropora. Zaradi tega lahko nastane velika škoda, zato sta razburjenje in jeza ljudi popolnoma razumljiva.

Kaj detle žene k dolbenju in trkanju po fasadah

V literaturi so znani trije razlogi, zaradi katerih detli trkajo in dolbejo po naših fasadah: označevanje območja (trkanje), izdelava gnezdilnega ali spalnega dupla in iskanje hrane. Zakaj detli dolbejo po fasadah slovenskih hiš, ne vemo natančno. Glede na to, da na DOPPS prejemo klice skoraj izključno jeseni, menimo, da detle k temu dejanju žene iskanje hrane.

Iskanje hrane

Veliki detel se večinoma prehranjuje z žuželkami in njihovimi ličinkami, ki jih najde v drevesnih debelih in vejah. Na katerem deblu ali veji se bo prehranjeval, se odloči na podlagi zvoka poskusnega »trkanja« in tudi vidnih znakov, ki jih podlubniki pustijo na površini debla. Fasada iz stiropora odda med trkanjem lep, votel zvok, ki morda spominja na zvok trhljih debel, kjer se detel prehranjuje. Če so sledi detla na fasadi nastale zaradi iskanja hrane, so luknje na več mestih in niso pravilno okrogle. Detli si praviloma iščejo hrano po fasadah v jesenskem in zimskem času.

Vrnitev znanilk pomladi – Pomlad prihaja!

Kmečke lastovke (*Hirundo rustica*), ene izmed najbolj znanih znanilk pomladi, se po potovanju, dolgem več kot deset tisoč kilometrov, spomladi iz južne Afrike ponovno vrnejo k nam. Vrne se le približno četrtnina vseh lastovk, ki so jeseni iz naših krajev odletele na jug. Zato je toliko bolj pomembno, da jim še naprej omogočamo primerna gnezdišča in seveda tudi počivališča na njihovih selitvenih poteh.

Tudi letos vas vabimo, še posebej mlade, da z nami spremljate prihod kmečkih lastovk, belih štokelj (*Ciconia ciconia*), hudournikov (*Apus apus*), kukavic (*Cuculus canorus*) in čebelarjev (*Merops apiaster*). Svoja opazovanja petih znanilk pomladi zabeležite na spletni strani www.springalive.net, kjer lahko najdete tudi veliko zanimivosti o teh vrstah ptic. Podatke nam lahko pošljete tudi na e-naslov pomlad.prihaja@gmail.com ali po pošti na naslov DOPPS, p.p. 2990, 1001 Ljubljana. Zbirali jih bomo do 5. junija 2013.

Označevanje območja

Detli so območne ptice, ki že februarja označujejo svoje območje z zaporedjem hitrih udarcev kljuna ob primerno deblo. Takšnemu označevanju pravimo trkanje. Za trkanje si izberejo takšno drevo ali vejo, da je trkanje slišati čim dlje. Nekateri detli trkajo po telegrafskih drogovih in lesenih daljnovodih, drugi se lotijo celo drogov, obdanih s pločevino, in kovinskih drogov, vsake toliko pa se najde kakšen, ki mu prija tudi zvok na fasadi. Ali so sledi detla na naši fasadi nastale zaradi trkanja, najlaže spoznamo po tem, da nastajajo spomladi. Po vsej verjetnosti bomo trkanje tudi slišali, še posebno v zgodnjih jutranjih urah.

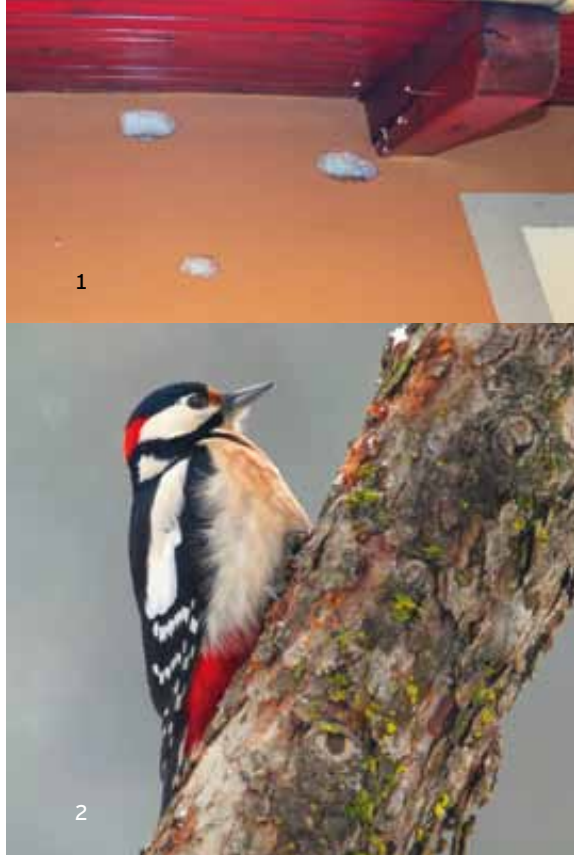

foto: Jernej Figelj (1), Milan Cerar (2)

Izdelava gnezdilnega ali spalnega dupla

Detli dupla ne uporabljajo samo za gnezdenje, marveč tudi za spanje. Gnezdilna dupla izdelujejo in uporabljajo v obdobju gnezdenja med februarjem in junijem, spalna dupla pa prek celega leta. Če se je detel lotil naše fasade z namenom izdelave gnezdilnega dupla, bomo spomladi na fasadi opazili luknjo z lepim okroglim vhodom. Spalna dupla so enaka, vendar jih izdelujejo tudi zunaj gnezditvenega obdobja.

Kako preprečiti nastajanje škode zaradi detlov

Poudariti je treba, da so vsi detli in žolne v Sloveniji po Uredbi o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah zavarovani in jih je zato prepovedano zavestno poškodovati, zastrupiti, usmrtiti, odvzeti iz narave, loviti, ujeti ali vznemirjati (Ur. l. RS, št. 46/2004). Četudi bi uporabili katero izmed nezakonitih metod, izkušnje učijo, da ne pomagajo kaj dosti. Bolj učinkovite so metode, ki jih opisujemo v naslednjih vrsticah in lahko v celoti preprečijo ali pa vsaj močno omilijo škodo zaradi detlov.

Svetujemo, da čim prej prekrijete nastale luknje. Najprimernejši je aluminij, ki ne zveni votlo in je zaradi svetleče površine odvrčalen. Odvrčalno delujejo tudi svetleči trakovi in baloni, ki jih obesimo pred in okoli lukenj.

Ker je preventiva vedno cenejša od kurative, se splača vložiti malo več energije v to, da detlu fizično onemogočimo dostop do fasade, kar se je tudi izkazalo za eno učinkovitejših rešitev. To najlaže naredimo tako, da z napušča obesimo mrežo, ki visi stran od stene. Ta detlu onemogoča dostop do fasade. Na napušč lahko vgradite tudi kavljce, tako da lahko mrežo postavljate in snemate po potrebi.

Če vam detel dolbe po fasadi v jesenskem času, pogledjte, ali vam pod fasado morda ne lezejo mravljice ali druge žuželke. V tem primeru boste učinkovitejši, če se boste najprej znebili detlove hrane. ●